

taught to read and write. The second approach allowed elementary education for girls (being mostly representatives of the aristocracy). Materials are taken from pedagogical works of the 13th century. Vincent of Beauvais introduced a coherent children's education system, in which he paid some attention to girls' education. Giles of Rome recommends all citizens to care about education of daughters to avoid their idle living and to encourage them having permitted and honest occupation. The third approach towards female education provided more advanced education program for girls. Thoughts were described in the treatise French lawyer Pierre Dubois «The Recovery of the Holy Land», who considered it necessary to reform the education system, including through more intensive involvement of women into the education.

Conclusion. *In terms of womanhood thinkers were unanimous in the matter of formation of a perfect image of female Christian. That image defined standards of girl's behaviour and character for centuries. Virtuous, innocent, shy, modest, obedient, and gentle – the girl had to be brought up that way. However, education as a component of the female image induced a variety of approaches among authoritative male audience. Most authors considered it reasonable to teach daughters and young wives to read for practical purposes – for their «moral improvement and religious education».*

Key words: *female education, girls, educational ideal of the Middle Ages, didactic literature, virtues.*

*Одержано редакцією 2.12.2016
Прийнято до публікації 23.12.2016*

УДК 378.09 «1834/1884»

ВАСИЛЕНКО Віталій Миколайович,
аспірант кафедри всевітньої історії
Київського університету імені
Бориса Грінченка
e-mail: wolfstung@bigmir.net

ОСОБЛИВОСТІ КОРПОРАТИВНИХ КОМУНІКАЦІЙ ПРОФЕСОРІВ УНІВЕРСИТЕТУ СВ. ВОЛОДИМИРА В 1834–1884 рр.

Проаналізовано особливості корпоративних взаємовідносин професорів університету Св. Володимира. Особливу увагу звернено на специфіку комунікацій на горизонтальному та вертикальних рівнях вченого середовища.

Ключові слова: *корпоративні комунікації, професорська корпорація, університет Св. Володимира, університетський статут.*

Постановка проблеми. Розвиток української історичної науки в ХХІ ст. супроводжується зміною наукових підходів, трансформацією методології та пошуком нових дослідницьких завдань. У цьому контексті історія університетської освіти зміщує свій вектор з вивчення загальних процесів до більш предметних рівнів. Відкидання впливу ідеології та розширення міждисциплінарності в історико-освітніх пошуках вимагає нових теоретико-методологічних практик. Історико-антропологічний підхід дозволяє виявити особливості управління, алгоритми прийняття рішень та комунікації всередині вченої республіки.

Корпоративні комунікації відіграють важливу роль у діяльності університетського середовища. Мета заснування Київського університету, який мав стати центром русифікації та асиміляції польської еліти, безпосередньо впливала на специфічні міжособистісні відносини в середині професорської корпорації. В університеті Св. Володимира вони відігравали провідну роль в повсякденному житті професора як представника наукової і державної еліти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові пошуки в галузі університетської освіти України представлені достатньо обмеженим колом дослідників [1-6]. Окремі аспекти що стосуються історичної антропології (історії малих соціальних груп, історії ментальності, історії повсякдення) не були актуалізовані через ідеологічні заборони і лише зараз окремі зарубіжні та українські дослідники намагаються їх вирішити [7-10].

Метою даної статті є виявлення окремих специфічних рис корпоративних комунікацій професорів Київського університету на горизонтальних та вертикальних рівнях.

Виклад основного матеріалу. Початок кар'єри професора в Київському університеті був пов'язаний з налагодження вертикальних та горизонтальних комунікацій, з одного боку з адміністрацією університету, а з другого – колегами та студентами. Від вміння спілкуватись з керівництвом, студентами та колегами залежали не тільки авторитет та репутація, але й подальша доля науковця в стінах навчального закладу.

Вагоме значення мав університетський статут, що регулював не лише становище професорської корпорації, але й безпосередньо впливав та взаємовідносини з адміністрацією навчального закладу. Документ відображав обмеження чи розширення університетської автономії. Статут університету Св. Володимира 1833 року мав свої специфічні риси, що включали елементи діючого статуту та проекту майбутнього, оскільки був перехідним від статуту 1804 до статуту 1835 року. Лише згодом його положення були узгоджені з новим університетським статутом 1835 року, що суттєво обмежував університетську автономію вченої корпорації. Зокрема міністерство народної освіти отримало право призначати професорів, було обмежило виборність посади ректора та розширено роль попечителя в житті Київського університету. Це в свою чергу безпосередньо впливало на обов'язки, права та місце професорської корпорації в адміністративній вертикалі університету.

З перших років існування університет Св. Володимира почав формувати власні специфічні риси корпоративних комунікацій, в яких суттєве значення мав факт чи був професор випускником університету, чи був запрошений з іншого. Ще однією специфічною рисою Київського університету на початковому етапі було те, що професорська корпорація формувалася винятково міністерством народної освіти [11, 483]. В цьому аспекті знаковою була адаптація науковця до університетського повсякдення, колег та керівництва. Вона залежала від багатьох внутрішніх та зовнішніх обставин. Визначальними з яких були професійні якості науковця та його національно-конфесійна належність.

Варто зауважити, що на початковому етапі функціонування університет Св. Володимира був за складом професорів і студентів польський. Так, само в професорській корпорації переважали представники польської професури, хоча офіційна влада не забула і про російський елемент, зважаючи на специфічну місію університету. Лише через певний час було запрошено німецьких професорів, які мали врівноважити протистояння польських та російських груп серед вченого середовища [9, 67]. Німецька професура в своїй більшості мала яскраво виражені специфічні національні риси. В силу яких комунікації з колегами та студентами не було позбавленні певного формалізму та бюрократизму [12, 120].

В університеті Св. Володимира довгий час існував поділ професорів за національно-конфесійною ознакою: православних (українських та російських), католиків (поляки та німці) та протестантів (німці). Вони об'єднувалися у своєрідні неформальні групи або «партії», що намагалися позиціонувати інтереси власної корпорації в університеті. Нерідко чинником, що об'єднував окремі корпорації професорів були політичні погляди: лібералізм або консерватизм. Все це, загалом комплексно впливало та ускладнювало корпоративні комунікації професорів, роблячи їх досить еkleктичними та контраверсійними.

Особливості корпоративних взаємовідносин професора та попечителя навчального округу залежали від професіоналізму та особистих якостей останнього. Так перший попечитель університету Єгор Федорович Бадке відомий своїм ліберальним та гуманним відношенням до професорської корпорації, інтереси якої він намагався всіляко врахувати та захищати [12, 80-81]. Проте навіть за такої ситуації непорозуміння між професорами та попечителем мали місце. Навіть така популярна та впливова постать як ректор Михайло Максимович мала непорозуміння з попечителем, через небажання останнього затверджувати ад'юнктів обраних професором [13, 510]. Витоки подібних конфліктів полягали насамперед в специфіці боротьби за внутрішні права університету професорської колегії, що мала не лише різне походження, але й світогляд, освіту, традиції.

Іншим прикладом попечителів, консервативних військових у відставці є Дмитро Гаврилович Бібіков, що став попечителем університету за часів реакції Миколи І. Д.Г Бібіков самовіддано та ревно служив справі університету, сприймаючи вчене середовище крізь призму військового світогляду та дисципліни. В силу особливостей характеру та виховання він не сприймав корпоративності університетської спільноти. Період його опікунства обернувся закриттям всіх неформальних кружків та організацій студентів та професорів [13, 582].

Особливим періодом в житті Київського університету три роки попечительства Миколи Івановича Пирогова. Вперше на чолі навчального округу було поставлено професора, який вважав себе не стільки керівником навчального округу та університету, а насамперед старшим товаришем своїх підлеглих [14, 52]. За таких умов новий попечитель налагодив чудові взаємовідносини не лише з професорською корпорацією, але й зі студентством на яке мав великий вплив [15, 87].

Згідно з статутом університету Св. Володимира 1833 року, попечитель займав особливе місце в адміністративній ієрархії навчального закладу. З одного боку попечитель був «вищим керівництвом», що здійснювала контроль над професорською корпорацією, а з другого невід'ємною частиною внутрішнього життя університету, його меценатом, помічником та покровителем наук [16, 280]. Таким чином, попечитель на своїй посаді всіляко взаємодіяв не тільки з ректором, який був своєрідним центром впливу, але й з іншими органами управління університету, в тому числі професорською колегією [10, 60].

Друга людина після попечителя – ректор університету. Його повноваження також визначалися університетськими статутами. За статутом 1863 року ректор обирався радою професорів і тому в силу існування різних груп впливу в середовищі викладачів, ці вибори перетворювалися на протистояння між «партіями». Внаслідок чого, посада ректора, була однією найбажаніших у боротьбі національно-конфесійних груп вченого середовища та відображала вплив та домінування на функціонування університету тієї чи іншої «партії» [17, 593].

Одним з основних завдань ректора було налагодження комунікацій та згоди між представниками вченого середовища. Взаємостосунки між ректором та професорською корпорацією залежали від багатьох факторів. До конфлікту між ректором та вченою республікою міг спричинити факт зміни усталеної системи взаємовідносин. Професор який став ректором, в силу особистісних та професійних якостей змінював систему комунікацій з власними колегами. Інколи подібні зміни приводили до конфлікту, як це сталося з ректором університету Св. Володимира Олексієм Констянтинівичем Неволіним, який був звинувачений колегами-професорами у бюрократизмі через відмову бути учасником зібрань і вечорів [5, 139]. Сама особистість могла змінити всю систему впорядкованих корпоративних взаємовідносин.

Поширеним видом комунікацій були «письмові відносини», які полягали в тому що ректор розглядав письмові звернення щодо тих чи інших порушень на засіданнях ради факультету. Отже, професорська корпорація залежно від ситуації намагалася задекларувати себе як силу і сформувати систему взаємовпливів та взаємозв'язків для досягнення власних цілей

Корпоративні взаємовідносини всередині професорського середовища також суперечливими та ситуативними. Існування неформальних груп («партій») в впливало не тільки на наукове життя університету, але й на заміщення вакантних професорських посад, оскільки кожна «партія» намагалася провести на посаду власного кандидата. Тому протистояння різних «партій» професорів в університеті Св. Володимира було звичним явищем і часто супроводжувалося емоційними виступами та запеклим протистоянням вченого середовища [17, 331].

У перші роки діяльності, професорська колегія в університеті складалася з двох національних груп: польських професорів, що перейшли з Кременецького ліцею та російських професорів, що прибули з інших навчальних закладів. Згодом оформилась ще й німецька група [18, 170]. Незважаючи на певні національно-конфесійні відмінності, всі три «партії» вченого середовища, змушені були шукати спільну мову. такий поділ, в перші роки обидві національні групи змушені були шукати спільну мову. Загальною атмосферою, що зближувала було нове, чуже середовище. Зближували обидві «партії» насамперед місто Київ. Що було однаково новим та чужим, і для польських, і російських, і німецьких професорів. Але навіть такі спроби взаємовідносин залишалися багато в чому формальними, в кожній групі були власні невеликі гуртки для відвертих товариських розмов [5, 140].

Польська корпорація науковців поступово зникає і звільняється через недовіру з боку міністерства та адміністрації. Після 1842 року вчене середовище стає переважно російським, хоча студентство в своїй більшості надалі залишається польським [5, 163].

Особливо активна боротьба між різними групами впливу розпочалася після прийняття нового 1863 року, що суттєво розширив автономію університетів. У новому статуті

було суттєво розширено права професорської колегії, зокрема ради університету як колегіального органу управління, а також рад окремих факультетів [19, 127].

З прийняття нового статуту всі рішення приймалися шляхом прямого голосування. Міністерство народної освіти та попечитель виконували контролюючі функції, затверджуючи або відхиляючи рішення ради. В нових умовах взаємовідносини між різними професорськими «партіями» мали визначальне значення для прийняття всіх важливих для життєдіяльності університету рішень. Тому, рада університету та факультету, перетворювалася на місце шалених дискусій та відкритого протистояння між представниками вченої ресаубліки. В 60-70-х роках XIX ст. в університеті уже існували три «партії»: «німецька» та «місцева», хоча національний склад обох груп був далеко неоднорідним. Ще одна група ситуативна, здебільшого іноземного походження, діяла залежно від обставин [17, 335]. Згодом з вченого середовища викристалізувалася і «українська партія». Проте всі групи могли діяти спільно для захисту своїх корпоративних прав та привілеїв.

Буденним явищем та ознакою повсякдення університету та його факультетів, стають постійні чвари та протистояння. Запрошення на посаду та балотування нових професорів перетворювали засідання ради факультету та університету на довготривалі словесні баталії. За таких умов кожна з груп впливу всіляко намагалася провести своїх кандидатів під виборів на Раді факультету [20, 51]. Так, повернення до Київського університету професора Платона Васильовича Павлова, викликало обурення у викладацькому середовищі, оскільки останнього підтримала «українська партія». Відповідно «російська» та частина «німецької» виступила проти. Як наслідок, відбувалася підміна професійних зв'язків у вченій республіці на особистісні та групові. Подібні явища мали місце у кожному університеті, проте за спогадами сучасників, професори університету що прибули до Києва з інших міст, були шоковані наскільки брутально та запекло проходило протистояння саме в стінах університету Св. Володимира [17, 605].

Корпоративні взаємовідносини зі студентами також багато в чому залежали від професійних рис та особистісних характеристик професора. Залежно від стану комунікацій студент міг звернутися про професора напряду або через приватне листування (стосується найбільш популярних професорів як Володимир Антонович) або через офіційне звернення [21, 81]. Студентська корпорація вбачала у відношення професора до своїх навчальних та професійних обов'язків підставою для розмежування вченого середовища, поділяючи їх на кілька категорій. На більш «відкритих» до студентства, що надавали перевагу живому спілкуванню з молоддю та «закритих», що обирали самотність та роботу в кабінетах [22, 83].

Студентство засуджувало та насторожено ставилося до вченого середовища, представники якого відносились до навчального процесу з формальної точки зору, а головним заняттям вбачали комерційні операції. І навпаки, відомі професори мали чудові взаємовідносини з студентством не лише в університеті, але й за його межами. Головною такою поведінки була відсутність субординації та формалізму. Також чільне місце у взаємовідносинах посідав національний аспект, німецьких професорів в університеті Св. Володимира молодь вважала «інтриганамі». Причиною подібних поглядів були постійні чвари та конфлікти між представниками різних груп викладацької колегії [23, 569].

Загалом авторитет професорської корпорації був дуже високим. Наукова еліта всіляко сприяла налагодженню комунікацій, зокрема всіляко підтримуючи студентські гуртки та земляцтва. Двері будинків багатьох професорів були завжди відкриті для консультацій, питань та книг для молоді [17, 596]. Нормою були прийомні дні на які вони запрошували студентів. Це викликало у молоді вдячність та почуття відданості. Багато в чому комунікації професорів з молоддю носили патріархальний, вчительський характер. Що інколи мало продовження поза стінами університету у вигляді приватних уроків та неофіційної протекції [24, 43]. Як наслідок, інспекторська частина адміністрації яка була чужою в силу свого походження, виховання та освіти вченому середовищу, не викликала у студентства особливої довіри [5, 158].

Зворотним боком відданості та авторитету професорської корпорації було втягування молоді у протистояння різних «партій» вченої колегії. Зокрема в другій половині XIX ст., в університеті Св. Володимира доволі сильною була «українофільська» група студентів на чолі з Михайлом Петровичем Драгомановим, яка активно протистояла впливу «німець-

ких» професорів [17, 596]. Подібні протистояння всередині наукової корпорації виливалися в масові демонстрації студентства в підтримку тієї чи іншої «партії» [25, 67]. Таким чином корпоративні комунікації між студентством та професорською корпорацією були відображенням загальних процесів та тенденцій взаємовідносин вченої республіки.

Висновки. Підсумовуючи, зауважимо, що взаємовідносини професорів університету Св. Володимира були відображенням тих специфічних обставин, за яких виник та діяв навчальний заклад. Існування неформальних професорських груп за національно-конфесійною ознакою, конфлікти на горизонтальному та вертикальних зрізах штатної ієрархії, фактор міста як нового природно-кліматичного середовища в житті наукової та державної еліти, виявили надзвичайну контраверсійність та еклектичність корпоративних взаємовідносин. Підміна професійних якостей, особистими та «партійними» вподобаннями провокувала постійні конфлікти в межах вченої республіки та унеможлилювала налагодження тривких комунікацій в стінах Київського університету Св. Володимира.

Список використаної літератури

1. Драч О.О. Студенство Університету св. Володимира доби Шевченко: соціокультурний портрет / О.О. Драч // Київ і кияни у соціокультурному просторі XIX–XXI століть: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. до 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка – К.: КУБГ, 2014. – С. 10-21.
2. Посохов С.І. Університет та місто в Російській імперії (друга половина XVIII – перша половина XIX ст.): монографія. / С.І. Посохов.– Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2014. – 364 с.
3. Патриляк І.К. Нариси з історії Київського університету: навч. посібник / І.К. Патриляк, М.А. Боровик, О.В. Ляпіна – К.: КНУТШ, 2009. – 130 с.
4. Історія Київського університету: монографія / І.В. Верба, О.В.Вербовий, Т. Ю. Горбань та ін.; кер. авт. кол. В.Ф. Колесник– К.: ВПЦ «Київський університет», 2014. – 895 с.
5. Професори Київського університету: біограф. довідник / упоряд. С.Ю. Алтухова, К. В. Бойко, І. В. Ващенко та ін. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2014. – 591 с.
6. Нариси з історії Університету святого Володимира / В.Ф. Колесник, Г.М. Казакевич, Л.П. Могильний та ін. – К., 2009. – 224 с.
7. Бушуева Л.А. Повседневность университетского профессора Казани. 1863–1917 гг. / Л.А. Бушуева. – К. : Центр инновационных технологий, 2012. – 288 с.
8. Вішленкова Є.А. Корпоративність і етнічна ідентичність Казанського імператорського університету / Є.А. Вішленкова. // Схід-Захід: Історико-культурологічний збірник. – Випуск 7. Спеціальне видання: Університети та нації в Російській імперії. – Х.; Київ., : Критика, 2005. – С. 167-187.
9. Шостак І.В. Професорсько-викладацький склад Університету св. Володимира у 1834–1839 рр.: національний аспект / І.В. Шостак // Записки Наукового товариства ім. О.Оглобина. – Острог, 2006. — Т. VI. — С. 67–79.
10. Кірдан О. Роль попечителя Київського учбового округу в управлінні університетом Св. Володимира / О. Кірдан // Історико-педагогічний альманах – 2010. – №2. – С. 59-63.
11. Устав Университета Св. Владимира 25 декабря 1833 г. // Сборник постановлений по Министерству Народного Просвещения. – Т. 2. – Отд. I. – СПб., 1864. – С. 482-498.
12. Владимирский-Буданов М.Ф. История Императорского Университета св. Владимира: Университет св. Владимира в царствование императора Николая Павловича. Т. 1 / М.Ф. Владимирский-Буданов. – К.: Тип. Имп. ун-та, 1884. – 734 с.
13. Нос С.Д. Страничка из моих воспоминаний / С.Д. Нос // Киевская старина. – 1893. – Т.41. – №6. – С. 509-513.
14. Шевченко І. М.І. Пирогов: Киевский университет / І. Шевченко // Вісник Київського університету. Історія. – 1975. – № 17. – С 51-56.
15. З іменем Святого Володимира: Київський університет у документах, матеріалах та спогадах сучасників: у 2 кн. Кн. 1. / упоряд. В. Короткий, В. Ульяновський. – К.: 1994. – С. 398.
16. Университет в Российской империи XVIII – первой половины XIX века / под общ. ред. А.Ю. Андреева, С.И. Посохова. – М.: РОССПЭН, 2012. – 671 с.
17. Модестов В.И. В Казани и Киеве (1867–1877) / В.И. Модестов // Исторический вестник. – 1885. – Т. 22. – № 12. – С. 321-343, 588-617.
18. Шульгин В. История университета Св. Владимира / В. Шульгин; сост. В. Короткий. – К. : Лыбидь, 2010. – 230 с.
19. Голованова В.Ф. Правовые аспекты университетского устава 1863 года. / В.Ф. Голованова // Вестник Нижегородского университета им. Н.И. Лобачевского. – 2016. – № 1. – С. 126–128.
20. Самойленко А. Г. Замещение вакантных профессорских должностей в высших учебных заведениях Украины в XIX - начале XX вв.: профессиональный и межличностный аспекты. / А. Г. Самойленко // Austrian Journal of Humanities and Social Sciences – Vienna. 2014. – №. 5-6. – С. 48–54.
21. Син України: Володимир Боніфатійович Антонович: у 3-х т. Т. 1. / упоряд. В. Короткий, В. Ульяновський. – К.: Заповіт, 1997. – 447 с.

22. Посохов. С.И. Профессорский стиль и качество жизни в университетских городах Российской империи в первой половине XIX в. / С.И. Посохов // *Tractus aevorum: эволюция социокультурных и политических пространств*. – Белгород, 2014. – Вып. № 1. – С. 78-96.
23. Чеважевский В. Из прошлого Киевского университета и студенческой жизни (1870-1875) / В. Чеважевский // *Русская старина*. – 1912. – Т. CL. – Июнь. – С. 556-585.
24. Ренненкамф Н. Киевская университетская старина (1860-1862) / Н. Ренненкамф // *Киевская старина*. – 1899. – Июль. – С. 31-49.
25. Назаревський О. Київське студентство 50 років тому // *Записки Київського інституту народної освіти / О. Назаревський* – К.: ,1927. – Кн.2. —С. 59-69.

References

1. Drach, O. (2014). Students of St. Volodymyr University in the Shevchenko's epoch: sociocultural portrait. *Kyiv i kyvany u sotsiokul'turnomu prostori XIX–XXI stolit: Shevchenkoznavchyyi dyskurs do 200-richchya vid dnya narodzhennya Tarasa Shevchenka (Kyiv and its citizens in sociocultural environment of XIX–XXI centuries: Shevchenko discourse)*, Kyiv, 10-21 p. (in Ukr).
2. Posokhov, S. (2014). *The University and the city in the Russian Empire (second half of the 18th - first part of the 19th century)*. Kharkov, KhNU imeni V.N. Karazyna. (in Ukr).
3. Patrylyak, I. (2009). *Essays on Kyiv University history*. Kyiv, KNUTSh, (in Ukr).
4. Verba, I., Verbovyi, O., Horban'ta, T. (2014). *The History of Kyiv University*. Kyiv, Kyiv's'kyi universytet. (in Ukr).
5. Altukhova, S.Y., Boiko, K.V., Vaschenko, I.V. et al. (2014). *Professors of Kyiv University*. Kyiv, Kyiv's'kyi universytet. (in Ukr).
6. Kolesnyk, V., Kazakevych, H., Mohyl'nyy, L. (2009). *Essays on St. Volodymyr University*. Kyiv. (in Ukr).
7. Bushueva, L. (2012). *The everyday life of a Kazan university professor. 1863-1917*. Kazan, Centr innovacionnyh tehnologij. (in Rus).
8. Vishlyenkova, Ye. (2005). Corporativity and ethnical identity of Kazan Emperor University. *Skhid-Zakhid: Istoryko-kul'turolohichnyy zbirnyk (East-West: cultural-historical compendium)*, Kharkiv, Krytyka. 7, 167-187. (in Ukr).
9. Shostak, I. (2006). Professors staff of St. Volodymyr University in 1834-1839: national aspect. *Zapysky Naukovoho tovarystva im. O.Ohloblyna (The Papers of Ohloblyna scientific community)*, Ostroh, 6, 67-79. (in Ukr).
10. Kirdan, O. The role of Kyiv school district trustee in supervising St. Volodymyr University. *Istoryko-pedahohichnyy al'manakh (Historical Pedagogical Almanac)*, 2, 59-63. (in Ukr).
11. St. Volodymyr University Statute dated 25 December 1833. (1864). *Sbornik postanovlenij po Ministerstvu Narodnogo Prosveshhenija (Compendium of regulations for Ministry of National Education)*, Saint-Petersburg, 2, 482-498. (in Rus).
12. Vladimirs'kiy-Budanov, M. (1884). *The History of Emperor University of St. Vladimir under the reign of Emperor Nikolai Pavlovich*. Kyiv, Tip. Imp. Un-ta sv. Vladimira. (in Rus).
13. Nos, S. (1893). The extract from my memories. *Kievskaja starina (Kyiv Antiquities)*, 6, 509-513. (in Rus).
14. Shevchenko, I. (1975). M.I. Pyrohov; Kyiv University. *Visnyk Kyiv's'koho universytetu. Istoryia (The handbook of Kyiv University. History)*, 17, 51-56. (in Rus).
15. *With the name of Saint Volodymyr: Kyiv University in documents, materials and memories of contemporaries*. (1994). In V. Korotkiy, V. Ulyanovskiy (Ed.). Kyiv, 1. (in Ukr).
16. University in the Russian Empire of the first part of 19th century. (2012) In A.Y. Andreev, S.I. Posokhov (Ed.). Moscow, ROSSPEN. (in Rus).
17. Modestov, V. (1885). In Kazan and Kyiv. (1867-1877). *Istoricheskij vestnik (Historical compendium)*, 12, 321-343, 588-617. (in Rus).
18. Shul'gin, V. (2010). *The History of Saint Vladimir University*. Kyiv, Lybid'. (in Rus).
19. Golovanova, V. (2016). The Legal aspects of the university statute 1863. *Vestnik Nizhegorodskogo universiteta im. N.I. Lobachevskogo (The Journal of Nizhegorodsk Lobachevskiy University)*, 1, 126-128. (in Rus).
20. Samojlenko, A. (2014). Application for vacant professor positions in higher educational institutions of Ukraine in 19th- beginning of 20th centuries: professional and interpersonal aspects. *Austrian Journal of Humanities and Social Sciences*, Vienna, 5-6, 48–54. (in Ukr).
21. The Son of Ukraine: Volodymyr Bonifatiyovych Antonovych (1997). In V. Korotkiy, V. Ulyanovskiy (Ed.). Kyiv, Zapovit, 1. (in Ukr).
22. Posokhov, S. (2014). Professors' way and quality of life in university cities of the Russian Empire in the first part of 19th century. *TractusAevorum: evoljucija sociokul'turnyh i politicheskikh prostranstv (TractusAevorum: evolution of sociocultural and political environment)*, Belgorod, 1, 78-96. (in Rus).
23. Chevazhevskij, V. (1912). From the past of Kyiv University and student life (1870-1875). *Russkaja starina (Russian old times)*, CL., 556-585. (in Rus).
24. Rennenkampf, N. (1899). Kyiv University old days (1860-1862). *Kievskaja starina (Kyiv Antiquities)*, 6, 31-49. (in Rus).
25. Nazarevs'kyi, O. (1927). Kyiv student society 50 years ago. *Zapysky Kyiv's'koho instytutu narodnoyi osvity (The Papers of the Institute of People's Education)*, Kyiv, 2, 59 69. (in Ukr).

VASYLENKO Vitaliy, PhD student of Borys Grinchenko Kyiv University, Department of World History,
e-mail: wolfstung@bigmir.net

CORPORATE COMMUNICATION CHARACTERISTICS OF ST. VOLODYMYR UNIVERSITY PROFESSORS IN 1834-1884

Abstract. Introduction. *The development of Contemporary Ukrainian history is accompanied by the change of scientific approaches, methodological transformations and prospecting for cutting-edge research tasks. In this respect, the history of higher education is shifting its vector according to the top-down principle, oriented towards everyday life issues. Corporate communication thus plays a significant role in university activity and reflects the specifics of university environment. The Kyiv University foundation aimed to be a centre of russification and polish elite assimilation, which in turn influenced specific interpersonal relationships within the academic community.*

Purpose. *The aim of this paper is to identify separate specific features of corporate communication, introduced by Kyiv University professors on horizontal and vertical levels.*

Methods. *Rejecting ideological impact and involving interdisciplinary perspective into historical studies demand new research strategies and methodology. Historical anthropology enables scholars to reveal the management specificities, the decision-making models and the aspects of communication within the academic society.*

Results. *The paper provides the information on the specific features of corporate relations, having been identified in the process of research, connected to the constant confrontation between the «parties» of professors' associations in St. Volodymyr University.*

Originality. *This study initially addresses the issue of corporative communication in Kyiv University academic environment. It gives a detailed analysis of horizontal and vertical communication peculiarities of both state and scientific elite.*

Conclusion. *The relationships between professors of St. Volodymyr University were shaped by specific circumstances of institution origin and operation. A substitution of competencies by personal and «party» preferences led to regular conflicts within the academic world and made the sustainable collaboration impossible.*

Keywords: *corporate communication, professors' corporation, St. Volodymyr University, University Statute.*

*Одержано редакцією 21.10.2016
Прийнято до публікації 23.12.2016*

УДК 94:351. 74(470+571)(092)

ТЕРЕЩЕНКО Олександр Миколайович,
аспірант Національного педагогічного
університету імені М.П. Драгоманова
e-mail: tereshchenko28@mail.ru

М. ГРУШЕВСЬКИЙ ТА І. НЕЧУЙ-ЛЕВИЦЬКИЙ: ДО ІСТОРІЇ ТВОРЧИХ ВЗАЄМИН

У статті здійснена спроба проаналізувати творчі взаємини двох провідних діячів українського національного відродження другої половини XIX – поч. XX ст. на основі нових методологічних підходів. Висвітлено основні аспекти творчих взаємин Михайла Сергійовича та Івана Семеновича, виділивши особливості різних періодів відносин митців. Розкрито роль І.Левицького у процесі формування творчої особистості М.Грушевського, значення їх діяльності в українському національному відродженні другої половини XIX – поч. XX ст.

Ключові слова: *взаємини, інтелігенція, біографістика, національне відродження, белетристика, епістолярій.*

Постановка проблеми. У 2016 р. виповнюється 150 років від дня народження Михайла Грушевського – видатного українського державного та громадсько-політичного діяча, голови Центральної Ради Української Народної Республіки, першої у XX столітті незалежної Української держави, історика. Життю і діяльності М.С.Грушевського присвячено сотні наукових монографій, статей. Проте подальше осмислення творчого спадку видатного українця, уточнення фактів його біографії продовжує залишатись важливим завданням грушевознавства. У цьому контексті актуальним є дослідження та висвітлення творчих взаємин двох провідних діячів українського національного відродження другої половини XIX – поч. XX ст. Михайла Сергійовича Грушевського та Івана Семеновича Нечуя-Левицького, останній відіграв неабияку роль у становленні та формуванні літературного таланту майбутнього видатного історика України.